

23.5.2003

Liikenne- ja viestintäministeriö
Merenkulkulaitos

MERENKULKULAITOKSEN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2002

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Merenkulkulaitoksen tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2002 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä liikenne- ja viestintäministeriölle että Merenkulkulaitokselle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Harri Myllyoja ja valvonut tarkastuspäällikkö Markku Heikkinen. Tarkastuksessa on avustanut tarkastaja Mika Halme.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut Merenkulkulaitoksen tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskenta-toimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tilintarkastuksessa ei ole tarkastettu Merenkulkulaitoksen monitoimimurtajien kaupalliseen toimintaan liittyviä asioita. Tarkastusviraston toiminnantarkastuksen monitoimimurtajien hankintaa ja kaupallista toimintaa koskeva tarkastuskertomus valmistui keväällä 2003.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Merenkulkulaitos on saanut vuonna 2002 kaupungeilta ja kunnilta rahoitusta kanavan rakennushankkeeseen. Rahoitus on käsitelty talousarviokirjanpidossa tilillä 670 (Talousarvion ulkopuolinen rahoitus ja sillä rahoitetut menot) ja liikekirjanpidossa tasetilillä 2621 (Tuotto- ja kululaskelmaan kirjattava talousarvion ulkopuolinen rahoitus). Tilinpäätöksessä näiden varojen käyttöä vastaava osuus (603 000 eu-

roa) on tuloutettu tuottotilille 3990 (Talousarvion ulkopuoliset tuotot). Saatu rahoitus käytetään toimintaan, joka tapahtuu Merenkulkulaitoksen vastuulla ja josta aiheutuneet menot ovat valtion menoja. Samaan toimintaan on käytetty myös talousarviomomenttien rahoitusta.

Vaikka tarkastuksessa saadun selvityksen mukaan kaupungeilta ja kunnilta saatu rahoitus ei ole säännönmukaista, tulisi budjetointikäytännön selkeyttämismahdollisuuksia selvittää yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Jatkossa mahdollisesti saatavat vastaavanlaiset varat tulisi mahdollisuuksien mukaan budjetoida toimintamäärärahan perusteluissa nettoutettaviksi. Valtiontaloutta koskevien periaatteiden kannalta ei lähtökohtaisesti voida pitää asianmukaisena menettelyä, jossa Merenkulkulaitoksen toimintaan liittyviä tuloja ja menoja ei sisällytetä talousarvioon vaan käsitellään talousarvion ulkopuolisena rahoituksena.

TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu ole-naisilta osin oikein.

Virastojen ja laitosten siirtomenot on talousarvion laadintamääräysten mukaisesti budjetoitu arvonlisäverollisina ao. siirtomenomomenteille. Merenkulkulaitos on kirjannut momenteilta 34.05.62. (EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta) ja 26.98.61. (Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin) tehtyihin arvonlisäverollisiin hankintoihin liittyvät arvonlisäverot talousarvion vastaisesti arvonlisäveromomentille 28.81.23. Virheellisesti kirjattuja arvonlisäveromenoja on todettu olevan ainakin n. 245 000 euroa. Koska em. arviomäärärahat (momentit 61 ja 62) on käytetty kokonaan eikä määrärahoista ole maksettu niillä tehtyihin hankintoihin liittyviä arvonlisäveroja, on todettava, että määrärahoja on käytetty liikaa siihen käyttötarkoitukseen, mihin ne on myönnetty. Käyttötarkoitus huomioon ottaen ne on tosiasiallisesti ylitetty.

Vastaavanlainen virhe todettiin momentin 31.32.44. (Saaristoliikenteen avustaminen) käytössä. Valtionavustuksen saajan lähettämän laskun perusteella maksettuihin menoihin liittyvät arvonlisävero-

osuudet ainakin n. 5200 euroa on maksettu talousarvion vastaisesti momentilta 28.81.23.

Merenkululaitoksen toimintamenomäärärahaa on käytetty rakennusten laajennus- ja peruskorjaushankkeisiin ilman, että toimintamenomomentin päätösosassa on laajennettu momentin käyttötarkoitusta mahdollistamalla momentin käyttö sijoitusmenoihin, kuten esim. peruskorjauksiin. Merenkululaitoksen toiminnan luonne huomioon ottaen voisi sinänsä olla tarkoituksenmukaista, että toimintamenoja voitaisiin käyttää mm. peruskorjauksiin. Merenkululaitoksen toimintamenomomentin käyttöperusteluja olisi kuitenkin tämän mahdollistamiseksi laajennettava siten, että mainittujen menojen maksaminen olisi talousarvion mukaan mahdollista.

Merenkululaitoksen osinkotulot 1 120 euroa on talousarvion vastaisesti tuloutettu toimintamenomomentille eikä oikealle momentille 13.03.01. (Osinkotulot).

Talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy menojen ajalliseen kohdentamiseen liittyvä n. 70 000 euron virhe, jossa toimintamenomäärärahasta maksetut menot on kirjattu vuoden 2002 kirjanpitoon. Menot olisi suoriteperusteisesti tulleet käsitellä vuoden 2003 talousarviomenoina sekä liikekirjanpidon kuluina.

Muilta osin tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätösasiakirjan valtuuksia koskevasta liitteestä 12 puuttuu tiedot momenttiin 34.06.77. (Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi) liittyvistä valtuuksista, niiden käytöstä ja käytöstä aiheutuvista menoista. 10.3.2003 allekirjoitetuissa tilinpäätöslaskelmissä ja niiden liitteitä koskevassa kokonaisuudessa momentin 34.06.77. valtuustiedot on esitetty.

Muilta osin tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä sen perustana olevaa laskentatointia on

tarkastettu rajatusti. Tarkastus on kohdennettu esitettyjen tietojen oikeellisuuteen olennaisuus huomioon ottaen ja kohdistunut liikenne- ja viestintäministeriön vahvistamien tulostavoitteiden toteutumista koskeviin tietoihin sekä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmiin lukuun ottamatta varustamopalvelujen kustannusvastaavuuslaskelmaa.

Tuloksellisuuden kuvauksessa esitettyjen tietojen riittävyttä on arvioitu kokonaisuutena lukuun ottamatta vaikuttavuustietoja.

Tarkastetut kustannusvastaavuuslaskelmat sekä liikenne- ja viestintäministeriön vahvistamien tulostavoitteiden toteutumista koskevat tiedot on tarkastuksessa todettu luotettaviksi. Esitettyjä tietoja voidaan pitää riittävinä.

Tilinpäätösasiakirja ja tilinpäätöksen hyväksyminen

Tilinpäätöslaskelmat ja niiden liitteinä annettavien tietojen muodostama kokonaisuus on allekirjoitettu myöhässä, 10.3.2003.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyyssissä ja tarkastettu laskenta-toimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä sekä rajatuilta osin maksullisen toiminnan tarkastuksessa.

Edellä esitettyjä talousarviokirjanpidon ja tilinpäätöslaskelmien virheitä on pidettävä myös kirjanpidon ja tilinpäätöksen oikeiden ja riittävien tietojen sisäisen valvonnan puutteina. Tarkastuksessa havaittiin joitakin puutteita myös Merenkululaitoksen liikekirjanpidon tilikartassa, jota ei kaikilta osin ole päivitetty vastaamaan Valtiokonttorin tilikarttamääräystä. Virheiden korjaamiseksi ja välttämiseksi Merenkululaitoksen on syytä ryhtyä toimenpiteisiin.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta siirtomenomomenteilta maksettuihin menoihin liittyvien n. 245 000 euron arvonlisäverojen maksamista momentilta 28.81.23. (Arvonlisäveromenot), toimintamenomäärärahan käyttöä peruskorjauksiin, osinkotulojen tulouttamista toimintamenomomentille sekä talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyvää n. 70 000 euron talousarviomenojen kohdentamisvirhettä, jossa ko. menot olisi suoriteperusteisesti pitä-

nyt käsitellä vuoden 2003 talousarviomenoina ja liikekirjanpidon ku-
luina.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin
perustuen Merenkululaitoksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle
15.8.2003 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt edellä mai-
nittujen talousarvion vastaisten menettelyjen johdosta.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Harri Myllyoja

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikkö
Merenkululaitoksen pääjohtaja
Merenkululaitoksen johtokunnan jäsenet
Valtiokonttori